

100 LAT
NIEPODLEGŁA

Józef Piłsudski i niepodległa Polska

Scenariusz lekcji historii
dla klasy 4 szkoły podstawowej
z wykorzystaniem metody
portfolio i plakatu

Opracowanie: Wiesława Surdyk-Fertsch

*nowa
era*

Twoje mocne strony

Cele lekcji

Uczeń:

- poprawnie posługuje się terminami: Legiony Polskie, Naczelnik Państwa, powstania śląskie, powstanie wielkopolskie, Bitwa Warszawska, Orłęta Lwowskie,
- określa czas wydarzeń:
11 listopada 1918 roku – odzyskanie przez Polskę niepodległości, 1918 rok – wybuch powstania wielkopolskiego, 1920 rok – Bitwa Warszawska, 1921 rok – wybuch trzeciego powstania śląskiego,
- wyjaśnia, w jaki sposób Polska odzyskała niepodległość,
- omawia zastugi Józefa Piłsudskiego dla odzyskania niepodległości przez Polskę,
- opisuje powstanie w Wielkopolsce i na Górnym Śląsku, a także określa skutki tych zrywów,
- tłumaczy, dlaczego 11 listopada obchodzi się w Polsce Narodowe Święto Niepodległości,
- opisuje polsko-ukraiński spór dotyczący Lwowa,
- wyjaśnia znaczenie zwycięstwa Polaków nad Rosjanami w 1920 roku,
- wymienia państwa sąsiadujące z II Rzeczpospolitą.

Metody pracy

- metoda aktywizująca – portfolio,
- metoda aktywizująca – plakat,
- rozmowa nauczająca (pogadanka),
- praca z podręcznikiem,
- praca z infografiką,
- praca z mapą,
- praca z materiałami ilustracyjnymi.

Formy pracy

- indywidualna, grupowa, zbiorowa.

Środki dydaktyczne

- podręcznik „Wczoraj i dziś 4” (s. 112–117),
- karta pracy „Józef Piłsudski i niepodległa Polska”.

Przygotowanie do lekcji

Tydzień przed zaplanowaną lekcją nauczyciel poleca uczniom zgromadzenie materiałów dotyczących podstawowych informacji na temat powstania wielkopolskiego, powstań śląskich, polsko-ukraińskiego konfliktu o Lwów oraz wojny Polski z Rosją Sowiecką. Zebrane informacje,

a także ilustracje uczniowie umieszczają w teczkach (opis metody portfolio znajduje się w *Materiałach dla nauczyciela*).

Przebieg lekcji

Faza wprowadzająca

1. Czynności organizacyjne: sprawdzenie obecności, podanie tematu lekcji.
2. Nauczyciel prezentuje cel ogólny lekcji: przedstawienie postaci Józefa Piłsudskiego i najważniejszych wydarzeń z okresu walk o granice Polski.
3. Wybrani uczniowie przypominają przyczyny i skutki powstania styczniowego.
4. Prowadzący zajęcia omawia ocenioneteczki portfolio oraz informuje, że będzie można je wykorzystać podczas lekcji. Osoby, które najlepiej przygotowały materiały, zostaną liderami grup.

Faza realizacyjna

1. Nauczyciel opowiada uczniom o młodości Józefa Piłsudskiego. Zwraca przy tym uwagę na sposób jego wychowania w duchu patriotycznym, które wpłynęło na jego postępowanie w późniejszych latach życia.
2. Cała klasa zapoznaje się z podrozdziałem „Piłsudski podczas I wojny światowej” ze s. 112 podręcznika. Wyznaczone osoby przedstawiają sytuację zaistniałą w Europie w 1914 roku oraz wyjaśniają, jaka rolę odgrywał w tym czasie Józef Piłsudski. Prowadzący zajęcia podkreśla znaczenie Legionów Polskich w walce o odzyskanie przez Polskę niepodległości. Uczniowie rozwiązują zadanie 1. z karty pracy.
3. Nauczyciel omawia działania Polaków podejmowane w listopadzie 1918 roku oraz opisuje sytuację państw zaborczych w tamtym okresie. Następnie omawia działalność Józefa Piłsudskiego w odrodzonej Polsce oraz tłumaczy znaczenie terminów „Naczelnik Państwa” i „II Rzeczpospolita”.
4. Klasa zostaje podzielona na cztery zespoły. Następnie nauczyciel tłumaczy zadanie realizowane metodą plakatu: zadanie polega na przygotowaniu strony tytułowej gazety na temat określonego wydarzenia dotyczącego walk o granice Polski (zadania dla

każdej drużyny zamieszczono w *Materiałach dla ucznia*).

5. Po upływie wyznaczonego czasu liderzy grup prezentują wykonane plakaty i zawieszają je na tablicy. Równocześnie przedstawiają zgromadzony materiał ilustracyjny i zebrane informacje. Następnie nauczyciel poleca uczniom rozwiązanie zadania 2. i 3. z karty pracy.
6. Na podstawie mapy ze s. 116 podręcznika prowadzący zajęcia przedstawia ostatecznie ukształtowane granice państwa polskiego w 1922 roku. Uczniowie odczytują z mapy nazwy krajów, z którymi graniczyła Polska.

Faza podsumowująca

Uczniowie zapoznają się z wybranymi przez nauczyciela zagadnieniami zawartymi w „Na co będę zwracać uwagę” ze s. 112 podręcznika. Następnie wskazane osoby wyповідаją się na temat tych zagadnień.

Zadanie domowe

- Wykonaj zadanie 4. z karty pracy.
- Zadanie domowe dla chętnych
- Wykonaj zadanie 4. ze s. 117 podręcznika.

Fot.: Narodowe Archiwum Cyfrowe

■ Materiały dla nauczyciela

Krótki opis metody aktywizującej – portfolio

Portfolio jest metodą aktywizującą, która polega na zebraniu i umieszczeniu w teczce tematycznej informacji oraz materiału ilustracyjnego dotyczących danego zagadnienia. Przy wyszukiwaniu materiałów uczniowie korzystają z różnych źródeł, np. ze słowników, z encyklopedii, albumów, prasy i internetu. Metoda portfolio uczy samodzielnego wyszukiwania potrzebnych wiadomości oraz ich segregowania i wartościowania, a dzięki wymianianiu się materiałami zachęca i motywuje do współpracy. Ważnym założeniem tej metody jest również jej interdyscyplinarność – uczniowie pogłębiają bowiem swoją wiedzę z różnych dziedzin.

Materiały dla ucznia

Zadania dla grupy I

Wyobraźcie sobie, że jesteście grupą dziennikarzy obserwujących walki podczas powstania wielkopolskiego. Na podstawie wiadomości z podręcznika na s. 114 i materiałów zebranych za pomocą metody portfolio przedstawcie to wydarzenie w formie plakatu jako stronę tytułową swojej gazety. Zamieśćcie tylko najważniejsze informacje oraz odpowiednie ilustracje. Zaprezentujcie efekty swojej pracy całej klasie. Do wykonania zadania możecie wykorzystać pytania pomocnicze.

1. W jakich okolicznościach doszło do wybuchu powstania wielkopolskiego?
2. Kiedy doszło do pierwszych walk i ich zakończenia?
3. Jakie były skutki zrywu zorganizowanego w Wielkopolsce?

Zadania dla grupy II

Wyobraźcie sobie, że jesteście grupą dziennikarzy obserwujących walki podczas powstań śląskich. Na podstawie wiadomości z podręcznika na s. 114 i materiałów zebranych za pomocą metody portfolio przedstawcie te wydarzenia w formie plakatu jako stronę tytułową swojej gazety. Zamieśćcie tylko najważniejsze informacje oraz odpowiednie ilustracje. Zaprezentujcie efekty swojej pracy całej klasie. Do wykonania zadania możecie wykorzystać pytania pomocnicze.

1. Jaka była przyczyna konfliktu polsko-niemieckiego?
2. Kiedy wybuchły powstania na Śląsku?
3. Jakie były skutki III powstania śląskiego?

Zadania dla grupy III

Wyobraźcie sobie, że jesteście grupą dziennikarzy obserwujących walki o Lwów. Na podstawie wiadomości z podręcznika na s. 115 i materiałów zebranych za pomocą metody portfolio przedstawcie to wydarzenie w formie plakatu jako stronę tytułową swojej gazety. Zamieśćcie tylko najważniejsze informacje oraz odpowiednie ilustracje. Zaprezentujcie efekty swojej pracy całej klasie. Do wykonania zadania możecie wykorzystać pytania pomocnicze.

1. Jaka była przyczyna konfliktu polsko-ukraińskiego?
2. Kiedy zaczęły się walki o Lwów?
3. Kogo określa się mianem Orląt Lwowskich?
4. Jak zakończył się spór o Lwów?

Zadania dla grupy IV

Wyobraźcie sobie, że jesteście grupą dziennikarzy obserwujących walki podczas wojny Polski z Rosją Sowiecką. Na podstawie wiadomości z podręcznika na s. 115 i materiałów zebranych za pomocą metody portfolio przedstawcie to wydarzenie w formie plakatu jako stronę tytułową swojej gazety. Zamieśćcie tylko najważniejsze informacje oraz odpowiednie ilustracje. Zaprezentujcie efekty swojej pracy całej klasie. Do wykonania zadania możecie wykorzystać pytania pomocnicze.

1. Co było przyczyną wybuchu wojny pomiędzy Polską a Rosją Sowiecką?
2. Co zdecydowało o wyniku wojny?
3. Jakie były skutki konfliktu z lat 1919–1921?

Józef Piłsudski i niepodległa Polska

.....
Imię i nazwisko

.....
Data

.....
Klasa

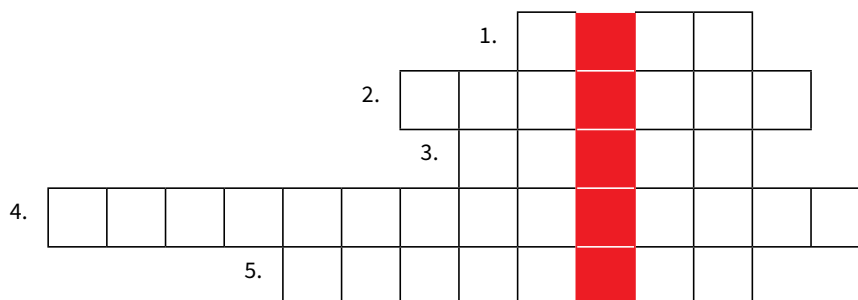
1 Skreśl w nawiasie błędne informacje, tak aby powstały zdania prawdziwe.

- Józef Piłsudski urodził się w (*XIX wieku / XX wieku*).
- W młodości Piłsudski brał udział w akcjach przeciwko władzom (*rosyjskim / niemieckim*).
- Na początku I wojny światowej Józef Piłsudski poparł (*Rosję i Francję / Niemcy i Austro-Węgry*).

2 Do podanych wydarzeń dopisz odpowiednie daty. Następnie umieść we właściwych miejscach na osi czasu litery oznaczające te zdarzenia.

- A** odzyskanie przez Polskę niepodległości
- B** wybuch trzeciego powstania śląskiego
- C** Bitwa Warszawska
- D** wybuch I wojny światowej

3 Rozwiąż krzyżówkę. Następnie zapisz w wyznaczonym miejscu otrzymane hasło.

1. Miasto, w którego obronie walczyli młodzi Polacy.
2. Polskie były formacją wojskową pod dowództwem Józefa Piłsudskiego.
3. Państwo zaborcze, w którym doszło do wybuchu wojny domowej.
4. 11 listopada w Polsce jest obchodzone Narodowe Święto ...
5. Miasto, w którego pobliżu rozegrała się w 1920 roku bitwa decydująca o ocaleniu niepodległości Polski.

Hasło:

4 Napisz, co decydowało o kształtowaniu się poszczególnych granic Polski w latach 1918–1922.

- granica zachodnia –
- granica wschodnia –